

Voorzitter: De Rijk

Tegenwoordig zijn 65 leden, te weten:

De Rijk, Verbeek, Eijnsink, Feij, Kiers, Van der Jagt, J. H. B. van der Meer, Van der Ploeg, M. A. van der Meer, Van Dalen, De Gaay Fortman, Hendriks, Christiaanse, Ginjaar, Maris, Schinck, Uijterwaal-Cox, Gelderblom-Lankhout, Von Meijenfeldt, Vogt, Buijsert, De Jong, Kruisinga, De Vries, Waltmans, Groensmit-van der Kallen, Postma, Grol-Overling, Kaland, Wagemakers, Heijne Makkreel, Vermeer, Burkens, Kuiper, Maassen, Vonhoff-Luijendijk, Heijmans, Baarveld-Schlaman, Zijlstra, Bolding, Luteijn, Zoutendijk, Franssen, Van Boven, Veder-Smit, Uijen, Hofman, Glastra van Loon, Geertsema, Ermen, Struick van Bemmelen, Stam, Zoon, Van Kuilenburg-Lodder, Van Veldhuizen, Oskamp, Van de Zandschulp, De Goede, Van den Bos, Schuurman, Barendregt, Holdijk, Van Leeuwen en Pleumeekers

en de heer De Graaf, staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid.

De **Voorzitter**: Ik deel aan de Kamer mede, dat zijn ingekomen berichten van verhinderende van de leden:

Steenkamp, wegens dringende ambtsbezigheden;

Tummers en Van der Werff, wegens deelneming aan een vergadering van de Raad van Europa;

Ijmker en Leyten-de Wijkerslooth de Weerdesteyn;

Schouten, wegens verblijf buitenslands;

Coenemans, wegens ambtsbezigheden;

en de heer Vis.

Deze berichten worden voor kennisgeving aangenomen.

De **Voorzitter**: De ingekomen stukken staan op een lijst, die in de zaal ter inzage ligt. Op die lijst heb ik voorstellen gedaan over de wijze van behandeling. Als aan het einde van de vergadering daartegen geen bezwaren zijn ingekomen, neem ik aan dat de Kamer zich met de voorstellen heeft verenigd.

Ik deel verder aan de Kamer mede, dat een lijst is opgemaakt van adressen waaromtrent onze Kamer in het vergaderjaar 1985-1986 nog geen beslissing heeft genomen.

De lijst zal worden opgenomen in de Handelingen der Kamer.

[De lijst is opgenomen aan het eind van deze editie.]¹

Aan de orde is de behandeling van het **voorstel van wet van de leden Vermeend en Moor tot invoering van een regeling ter bevordering van de werkgelegenheid voor werkzoekenden die zeer langdurig werkloos zijn (Wet ter bevordering van de werkgelegenheid voor werkzoekenden die zeer langdurig werkloos zijn) (19323)**.

De **Voorzitter**: Ik hecht eraan, beide initiatiefnemers, de heren Vermeend en Moor, welkom te heten in ons midden. Dat geldt, om misverstanden te voorkomen, vanzelfsprekend ook voor de heer staatssecretaris.

De beraadslaging wordt geopend.

Mevrouw **Vonhoff-Luijendijk** (VVD): Mijnheer de Voorzitter! Het initiatiefvoorstel van de heren Vermeend en Moor ter bevordering van de werkgelegenheid voor werkzoekenden die zeer langdurig werkloos zijn, heeft de verdienste dat het zich bezighoudt met een probleemgroep op de arbeidsmarkt die wel al enkele jaren was gesignaleerd, maar die nog niet tegemoet getreden is met een daarop doelbewust gericht beleid. Ik wijs in dit verband op een signalement van de Harmonisatie Raad Welzijnsbeleid, uitgebracht in 1984. Daarin wordt vastgesteld dat de groep die langer werkloos is dan een jaar, tussen 1980 en mei 1984 is toegenomen van 23% tot 56%, waarbij het percentage lager opgeleiden ruim boven de 80 ligt. Deze groep heeft maar zeer beperkte uitzichten op de arbeidsmarkt en zelfs moet gevreesd worden dat zij gedeeltelijk daarvan geheel uitgesloten zal blijven.

Onlangs hebben wij het bericht in de krant kunnen lezen dat het gewestelijk arbeidsbureau in Lelystad voor langdurig werklozen een cursus gaat organiseren met de bedoeling om hun duidelijk te maken dat zij geen kans meer zullen maken op het verkrijgen van een baan. Ik heb begrepen dat het hierbij gaat om 600 personen. Als dit initiatiefwetsvoorstel ertoe kan bijdragen om die problematiek te verlichten, dan is het zeker de moeite waard om de poging te wagen.

Het woord 'als' veronderstelt een zekere mate van terughoudendheid. Die bestaat ook in onze fractie, niet omdat wij geen waardering voor dit initiatief hebben, maar omdat niemand erbij gebaat is als er verwachtingen worden gewekt die niet waargemaakt kunnen worden.

Immers, dit wetsvoorstel zal ongeveer, verwachten de indianers, soelaas kunnen bieden voor naar schatting 20 tot 40.000 werkzoekenden die langer dan drie jaar werkloos zijn. Het totaal van die groep omvat echter minstens zesmaal meer werkzoekenden.

Als er door voorlichting, na aanvaarding van dit wetsontwerp, de verwachting wordt gewekt dat voor hen iets speciaals staat te gebeuren, dan is, zeker gelet op het feit dat het qua opleiding niet om de meest ontwikkelde mensen gaat, de kans op bittere teleurstelling bij 80% van hen zeer zeker aanwezig.

Ik voeg hieraan toe dat mijn fractie bovendien oog heeft voor het feit dat er met betrekking tot het aantal te creëren extra arbeidsplaatsen, reden is om zich terughoudend op te stellen. Het advies van de Raad van State maakt in dit verband gewag van een wat te optimistische veronderstelling.

Wij allen vrezen voor het optreden van het verdringingseffect, omdat de vrijstelling van de premiedruk voor de werkgever het aantrekkelijk maken om verschuivingen in zijn werknemersbestand te stimuleren, iets wat de indianers zelf ook onderkennen. Dat kan er licht toe leiden dat door de werking van dit wetsontwerp in veel gevallen kleiner leed, (kortere werkloosheid,) in de plaats zal treden van groter leed, (langduriger werkloosheid). Maar kleiner en groter leed zijn objectieve begrippen, gehanteerd door een buitenstaander. Ook kortere werkloosheid wordt door de betrokkene als uiterst pijnlijk ervaren.

Mijnheer de Voorzitter! Ten aanzien van de positieve werking die de indianers van dit wetsontwerp verwachten voor de werkzoekende vrouwen op de arbeidsmarkt, heb ik mijn vraagtekens. In de eerste plaats omdat de omvang van die groep niet nauwkeurig kan worden vastgesteld, aangezien er onder hen velen zullen zijn die zich niet bij de gewestelijke arbeidsbureaus hebben laten inschrijven. Ik heb in het verleden wel eens vernomen dat in sommige arbeidsbureaus een soort ontmoedigingsbeleid wordt gevoerd. Er werd gezegd: laat u zich maar niet inschrijven want er is toch geen werk voor u.

In de tweede plaats omdat degenen die niet ingeschreven staan met een extra voorwaarde geconfronteerd worden, omdat zij de directeur van het desbetreffende arbeidsbureau moeten aantonen dat zij drie jaar

ononderbroken werkloos zijn geweest en in voldoende mate hebben getracht, arbeid te verkrijgen. Ook hier betreft het meisjes en vrouwen, waarvan aangenomen moet worden dat zij meestal een grote opleidingsachterstand hebben.

Hoe kunnen de indianers dan verwachten dat zij deze extra drempel zullen kunnen nemen? Dat zij dat denken, leid ik af uit de constatering: Tegen deze achtergrond verwachten wij dat voor deze werkzoekenden de regeling een positief effect zal hebben. Het is volgens mijn fractie niet denkbeeldig dat ook in dit geval de positie van meisjes en vrouwen relatief zal worden benadeeld. Zij vallen wellicht voor de tweede maal uit de boot, omdat de procedure meer op de mannelijke dan op de vrouwelijke situatie is gericht.

Zelfs het initiatief van de Bouwen Houtbond FNV om te komen tot regionale arbeidspools bevordert de situatie dat meer mannelijke werknemers van deze regeling zouden kunnen profiteren dan vrouwelijke, eenvoudigweg omdat de bond een extra mogelijkheid creëert voor zijn leden om van deze regeling te profiteren en dat zijn nu eenmaal meer mannen dan vrouwen.

Het lijkt mij overigens dat ook in dit geval het verdringingseffect meer wordt gestimuleerd dan waarmee de indianers oorspronkelijk rekening hebben gehouden.

Het lijkt mij praktisch uitgesloten dat bij deze regeling niet bij voortdurende thans werkzame arbeidskrachten het kind van de rekening zullen worden.

De minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid heeft de indianers laten weten, dat blijkt uit de memorie van antwoord, dat hij wil onderzoeken op welke wijze het initiatief van de Bouwen Houtbond FNV kan worden ingepast in de voorgestelde maatregelen.

Dit lijkt mij een interessante ontwikkeling. Wat bij de ene categorie kan, zal een andere niet geweigerd kunnen worden. Moeten wij dan bij voorbeeld denken aan een pool voor premievrije arbeidskrachten voor het winkelbedrijf, voor de huishoudelijke dienstverlening en voor de horeca? Is dit in overeenstemming met de gedachtengang van de indianers? Ik ben in dit verband bijzonder geïnteresseerd naar het commentaar van de geachte indianers.

Overigens toont dit wetsvoorstel aan dat wij in dit land klaarblijkelijk een dusdanige premiedruk op allerlei andere verplichtingen in de collectieve sfeer stapelen, dat daardoor naar het oordeel van deze indianers geen normale arbeidsmarktverhoudingen in stand kunnen worden gehouden. Die erkenning, die de indiening van dit wetsvoorstel impliceert, is politiek zeer interessant. Juist in de politieke kring, waartoe deze indianers behoren, is men nogal eens geneigd de collectieve lasten die op onze bevolking worden gelegd, te onderschatten. Men komt een woord van waardering toe, dat zij wat dit betreft door de indiening van dit initiatiefvoorstel, over hun eigen schaduw zijn heen gesprongen.

Ik moge hen toewensen dat zij dit ook in de komende periode bewust willen blijven doen. Mijn fractie, mijnheer de Voorzitter, zal voor dit wetsvoorstel stemmen. Zij doet dit echter in het besef dat ook hiermee de oplossing voor een schrijnend probleem niet wordt geboden.

Nu richt ik mij over het hoofd van de indianers heen tot het kabinet. In die kring gaat men toch wat te slordig met staatsrechtelijke procedures om, zo ook in dit geval. Bij de behandeling in de Tweede Kamer heeft het kabinet toen er om inlichtingen werd gevraagd, te kennen gegeven positief tegenover dit initiatiefvoorstel te staan. Dat is begrijpelijk en dit past in een parlementaire behandeling. Wat niet past, is dat ongevraagd voordat de Eerste Kamer aan het woord is geweest, in de Troonrede wordt uitgesproken dat de regering steun geeft aan het initiatief. Dat kan de regering immers pas doen als het voorstel door beide Kamers der Staten-Generaal is aanvaard. In die fase komen wij pas na de dag van vandaag.

Deze Kamer en de Raad van State zijn door deze passage in de Troonrede onder ontoelaatbare en volstrekt onnodige druk geplaatst. Het kabinet dient ook in zijn verhouding tot dit deel van het parlement staatkundige zuiverheid te betrachten. Mijn fractie hecht daar in ieder geval wel aan. De initiatiefnemers is in dezen vanzelfsprekend geen verwijt te maken en zij behoeven wat mij betreft daarom ook niet op deze opmerking te reageren. Het verheugt mij dat een vertegenwoordiger van de regering, in de persoon van de staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid,

aanwezig is. Ik neem aan dat hij er mede zorg voor zal dragen dat dit in de toekomst niet meer zal gebeuren.

Voorzitter! Tot nog toe heb ik namens mijn fractie twee initiatiefwetsvoorstellen van de PvdA moeten afwijzen. Daarom verheugt het mij nu te kunnen mededelen dat mijn fractie dit wetsvoorstel zal steunen. Ik ben er van overtuigd dat dit wetsvoorstel door deze Kamer zal worden aanvaard. Daarmee wens ik de initiatiefnemers van harte geluk.

□

Mevrouw **Uijterwaal-Cox** (CDA): Mijnheer de Voorzitter! Langdurige werkloosheid is een dermate slecht gegeven dat het aanbeveling verdient alle middelen aan te grijpen die iets aan die toestand kunnen veranderen. De cijfers liegen er niet om! Van de geregistreerde werkloosheid per ultimo augustus 1986 van 710.900 personen is een aantal van 171.900 mannen en vrouwen langer dan drie jaar zonder werk. Dat is ruim 24% van het totale werkloosheidsbestand. De ervaring heeft inmiddels geleerd, dat hoe langer de werkloosheid duurt, hoe moeilijker het wordt weer aan de slag te komen.

De initiatiefnemers van wetsvoorstel 19323, trachten met gerichte maatregelen deze impasse te doorbreken, maatregelen waarbij zowel werknemers als werkgevers baat kunnen vinden. Voor de werknemers betekent aanneming van dit wetsvoorstel werk plus gelegenheid tot bijscholing. Voor de werkgevers betekent dit vrijstelling van de verplichting tot het betalen van werkgeverspremies voor een tijdvak van vier jaar met een mogelijkheid van verlenging tot vijf jaar, plus een subsidie als tegemoetkoming in de kosten die de werkgever maakt indien hij in het kader van een begeleidingsplan zorg draagt voor training en begeleiding van de werklozen.

Zoals wij bij de schriftelijke inbreng al tot uitdrukking hebben gebracht, staat de fractie van het CDA positief ten aanzien van dit initiatief. Wij hopen dat er veel gebruik van gemaakt zal worden. Gezien de opmerking in de Troonrede wordt het voorstel ook door de regering gesteund. De vragen die wij bij de schriftelijke inbreng stelden, kwamen vooral voort uit enige zorg over de uitvoerbaarheid van de regeling. Langdurig werklozen

vormen een uiterst kwetsbare groep. Hun pogen om werk te vinden is steeds op een teleurstelling uitgelopen. Bij welke nieuwe regeling dan ook moet steeds getracht worden nieuwe teleurstellingen te voorkomen en geen verwachtingen te wekken die mogelijk niet gehonoreerd kunnen worden.

De initiatiefnemers wijzen in de memorie van antwoord op een ervaring in Gorinchem die – zoals wij inmiddels ook in de pers hebben gelezen – zeer positief is. Organisaties van werkgevers en werknemers en het Gorinchemse college van burgemeester en wethouders beraden zich reeds over de toepassing en verdere uitwerking van de wet. Er is al een voorlichtingsbijeenkomst geweest. De gemeente wil zelf niet achterblijven en belooft een extra financiële bijdrage aan de werkgevers. Nu is Gorinchem natuurlijk niet heel Nederland, maar wanneer vele gemeenten dergelijke ontmoetingen zouden arrangeren, wordt de kans op een succesvolle uitvoering van de wet toch wel groter. Onze zorg zou dan ook sterk verminderen.

De initiatiefnemers delen mede dat meer gemeenten bijeenkomsten over dit onderwerp willen houden. Dat verheugt ons zeer. Kunnen zij dit echter wellicht wat nader concretiseren? Is er al contact met de VNG?

Het verheugt ons ook dat tijdens de behandeling van het wetsvoorstel in de Tweede Kamer de leeftijdsgrens van 18 tot 55 jaar veranderd is in 21 jaar en hoger, dus zonder eindleeftijd, zodat ook oudere werknemers (mannen en vrouwen) onder de vigeur van de wet vallen. Dit laatste achten wij zeer belangrijk. Ouderen voelen zich toch al snel afgeschreven. Wij zullen graag aan de hand van de toegezegde doorlopende evaluatie op de hoogte blijven van de gang van zaken bij de uitvoering van dit wetsvoorstel, dat een reële, zij het helaas slechts gedeeltelijke oplossing van het probleem van de langdurige werkloosheid kan bieden.

Ten slotte willen wij graag de initiatiefnemers gelukwensen met dit voorstel.

□

De heer **Oskamp** (PvdA): Mijnheer de Voorzitter! In onze parlementaire democratie is er nog steeds sprake van gemeen overleg tussen regering en parlement. Sommigen hebben daarover wel eens hun twijfels en

verwijzen dan naar de sterke binding die bestaat tussen regeringsfracties en regeerakkoorden, waardoor het parlement in feite monddood gemaakt zou worden. Die angst voor een monddood parlement, een ja-knikkende regeringsfractie en een alleen al daardoor neen-schuddende oppositie is bepaald niet ongegrond. Des te verheugender is het wanneer partijen hun eigen verantwoordelijkheid nemen.

Ten onrechte spreekt de NRC van afgelopen vrijdag dan ook van het redden van een wetsontwerp door de PvdA, omdat de VVD vanuit haar eigen opvattingen en verantwoordelijkheid het desbetreffende wetsvoorstel niet kon steunen. Evenzeer verheugend is het wanneer de regering waardering voor en erkenning van een initiatief-ontwerp toont dat is ingediend door leden van de oppositie. Voor zover ik heb kunnen nagaan, is het een unicum dat – zoals met het onderhavige wetsvoorstel van de heren Vermeend en Moor het geval is – de regering haar waardering tot uitdrukking laat brengen door het staatshoofd in de door hem uitgesproken Troonrede. Mijn fractie sluit zich graag aan bij die waardering.

Toch rijst hier een vraag. De meeste initiatiefvoorstellen die deze Kamer bereiken, zijn ingediend omdat naar de mening van de indieners of hun fractie de regering te weinig haast en ernst maakte met de in het voorstel vervatte problematiek. Dat is hier bepaald niet het geval.

Waarom dan toch een initiatiefvoorstel en waarom niet gewacht op voorstellen van de regering? Het antwoord lijkt eenvoudig. De verantwoordelijkheid van de regering geldt het totaal van de werkloosheid. Zij dient een beleid te voeren dat iedere categorie werklozen meer kansen biedt op werk. Uiteraard zal zij daarbij prioriteiten stellen, maar steeds daarbij ook het oog houden op de belangen van andere categorieën. Haar verantwoordelijkheid verschilt daarin van die van het parlement en zeker van die van individuele partijen.

Wanneer de heren Vermeend en Moor dan kiezen voor die groep van werklozen, die het zwakst is, de minste kansen heeft en extra hulp behoeft, dan past dit binnen de verantwoordelijkheid, zoals hun partij die ziet. Het is des te verheugender, dat in de Tweede Kamer en naar het zich laat aanzien ook in deze Kamer

alle partijen de juistheid van de door de indieners aangegeven prioriteit erkennen.

Het onderhavige voorstel moet dan ook niet worden gezien als kritiek op de regering, maar veeleer als ondersteuning van het beleid, waarbij het parlement zijn eigen verantwoordelijkheid neemt. Dat de regering de waarde van het initiatief volmondig onderschrijft, brengt een stukje gemeen overleg terug, zij het niet in de zin waarin de term meestal wordt gebezigd.

Voorzitter. Ik kom tot het voorstel zelf. De initiatiefnemers hebben een weg gezocht om het in dienst nemen van langdurig werklozen met een laag opleidingsniveau aantrekkelijk te maken. Zij hebben gekozen voor een weg die het werkgevers financieel aantrekkelijk maakt, banen beschikbaar te maken voor deze categorie. Mijn fractie is het met de initiatiefnemers eens dat er waarschijnlijk geen andere, laat staan snellere weg is om het beoogde doel te bereiken. Daardoor wordt de gekozen weg echter niet sympathieker.

Mijn fractie blijft van mening, dat de oplossing van het werkloosheidsprobleem mede een verantwoordelijkheid is van de werkgevers en dat niet alleen de overheid en de werknemers een constructieve bijdrage moeten leveren. Tegen die achtergrond is het dan wat wrang te constateren dat werkgevers blijkbaar tot een bijdrage tot de oplossing verlekt moeten worden door hun de worst van het financiële voordeel voor de neus te houden. Want direct is er toch sprake van goedkope werkkrachten voor het bedrijfsleven en indirect van lastenverzwaring voor de overheid.

Natuurlijk, het bedrijfsleven moet er iets tegenover stellen: er wordt na-, her- of bijscholing verwacht. Dat is echter in de wet niet terug te vinden. Daarin wordt slechts bepaald – artikel 2, eerste lid – dat de werkgever is vrijgesteld van de betaling van werkgeverspremies en dat hij daarnaast – artikel 6 – een subsidie kan krijgen voor training en begeleiding.

Als ik dit voorstel vergelijk met de wetgeving, die bepaalt dat werkgevers verplicht zijn een bepaald percentage geestelijk of lichamelijk gehandicapten in dienst te nemen, vraag ik mij werkelijk af met hoeveel maten wij aan het meten zijn. Is een langdurig werkloze met een minimale opleiding niet ook een gehandicapte in deze maatschappij van hoogwaardige

technologie en weinig belangstelling voor spierkracht (die term is van de indieners)?

Dit is geen verwijt aan de initiatiefnemers en ook niet aan het parlement dat hun initiatief steunt. Het is wel een beroep op de regering en het parlement om oog te krijgen voor die grote groep werknemers en werklozen voor wie in een hoogwaardig technologische maatschappij geen plaats meer is. Laten wij man en paard noemen. Er zijn mensen voor wie geen of nauwelijks scholing het maximaal haalbare is. Voor hen is er straks geen plaats op de arbeidsmarkt, maar ook niet binnen de WSW. Ook het onderhavige wetsvoorstel biedt hun in feite geen kans; daarin is immers sprake van training. Training veronderstelt het vermogen, meer te leren dan men geleerd heeft. Als dat vermogen ontbreekt, wat dan?

Voorzitter. Ik snijd daarmee een probleem aan, dat ook de initiatiefnemers erkennen. Daarvoor zullen wij een oplossing moeten vinden. Ook dit wetsvoorstel biedt die oplossing niet. Maar tegelijkertijd illustreert de kamerbrede steun voor het initiatief de wil om een weg te vinden om ook deze groep langdurig werklozen, voor wie verdere opleiding niet is weggelegd, weer te betrekken bij de maatschappij.

Mijnheer de Voorzitter. Ik zou ten slotte nog een enkel woord willen zeggen over een drietal zaken, die bij de schriftelijke voorbereiding van dit wetsvoorstel en bij de behandeling aan de overzijde aan de orde zijn geweest. Er is in de eerste plaats het zogenaamde verdringingseffect, waarop mevrouw Vonhoff al is ingegaan. De initiatiefnemers schatten dit op vijftig procent en accepteren dit vanuit hun prioriteitsstelling.

Mijn fractie onderschrijft die stellingname omdat zij voortvloeit uit het beperkte karakter van dit voorstel binnen een bredere werkloosheidsbestrijding, waarvoor de eerste verantwoordelijkheid bij de regering ligt. Wel zou zij de initiatiefnemers met klem willen vragen, juist vanuit hun verantwoordelijkheid als initiatiefnemers voor dit voorstel nauwlettend in de gaten te houden of en hoe het verdringingseffect dat hun wetgeving veroorzaakt, wordt gecompenseerd door de bredere wetgeving, die wij van de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid verwachten.

In de tweede plaats zou ik iets willen zeggen over de aansluiting van de beoogde maatregel op de voorstellen van de FNV waar het de pooling betreft. Mijn fractie juicht het toe dat de FNV een direct verband ziet tussen de door haar voorgestelde pools en het onderhavige wetsvoorstel. De wensen van de FNV gaan echter veel verder. Zij vraagt om grote bedragen, een vergaand bouwakkoord en de bereidheid van de regering om mee te betalen aan regionale arbeidspools. De regionale pools kunnen er niet komen, aldus een verslag in de NRC van 8 september 1986, wanneer de overheid niet financieel bijspringt. Het onderhavige wetsvoorstel kan een start zijn maar niet méér dan dat. Op de initiatiefnemers berust de verantwoordelijkheid om bij de regering aan te dringen op een positieve benadering van de plannen van de FNV. Het spreekt vanzelf dat zij daarbij op onze steun kunnen rekenen, voor wat die vanuit deze Kamer waard is.

Het is verheugend dat hun voorstel al heeft geleid tot voorlichtingsbijeenkomsten, waarbij ook werkgevers betrokken waren, maar de verantwoordelijkheid van alle betrokkenen houdt niet op bij de implementatie van de onderhavige regelgeving. De Volkskrant van 6 september 1986 spreekt in verband met het onderhavige initiatief over een 'paardemiddel'. Voorzitter, dat is het ook en als zodanig zal het niet zonder effecten blijven. Echter, paardemiddelen zijn snel uitgewerkt en een op langere termijn werkende therapie is noodzakelijk.

De fractie van de VVD in deze Kamer heeft aandacht gevraagd voor de positie van vrouwen en meisjes, gelet op de voorgestelde maatregelen. Mijn fractie sluit zich hierbij graag aan. In de memorie van antwoord is men tamelijk optimistisch over de mogelijkheden, die dit voorstel vrouwen en meisjes biedt. Dat optimisme delen wij niet. Dat ligt niet aan het voorstel maar aan het bedrijfsleven, dat weinig bereid lijkt te zijn, vrouwen aan te trekken in vacante posities. Een oplossing vinden voor die problematiek gaat de voorgestelde regeling te boven. Dat neemt niet weg dat gelukkig in steeds bredere parlementaire kring begrip bestaat voor de problematische positie van vrouwen op de arbeidsmarkt. Dat is verheugend en het rechtvaardigt de hoop dat de parlementaire druk op de regering

om ernst te maken met deze problematiek in de toekomst zal toenemen. Een eerste confrontatie tussen regering en parlement zou in dit verband wel eens de discussie over de bezuinigingsmaatregelen van de minister van Onderwijs kunnen zijn.

Voorzitter, natuurlijk zal mijn fractie dit voorstel steunen. Ik hoop echter dat mijn bijdrage duidelijk heeft gemaakt dat er méér is dat ons bezighoudt en dat wij hopen dat regering en parlement het met ons eens zijn dat er hier sprake is van een belangrijke eerste aanzet maar niet van méér dan dat. Het woord is nu aan de minister van Sociale Zaken.

□

De heer **Vermeend** (PvdA): Mijnheer de Voorzitter! De leden van dit huis wil ik hartelijk danken voor hun bereidheid om vandaag een extra vergadering te houden. Wij stellen dit zeer op prijs, mede gelet op de korte termijn, die ons nog rest vóór 1 oktober 1986.

Mevrouw Vonhoff heeft de verdiensten van dit wetsvoorstel aangegeven; tegelijkertijd heeft zij enkele schaduwkanten belicht waarbij zij aandacht vroeg voor de verdringingseffecten en het mogelijk wekken van overdreven verwachtingen. Mevrouw Uijterwaal wijst erop dat het gaat om een zeer kwetsbare groep en meent dat veel aandacht moet worden gegeven aan de wijze, waarop deze groep wordt benaderd. Mevrouw Vonhoff komt tot de conclusie dat wij hiermee toch een poging moeten wagen, ondanks het aangegeven verdringingseffect. Mijnheer de Voorzitter! Dat effect hebben wij heel goed onder ogen gezien. Wanneer men voor een bepaalde groep op de arbeidsmarkt, de kansarmen, iets wil doen, kan het niet anders dan dat dit – wanneer er geen extra arbeidsplaatsen tot stand worden gebracht – ten koste gaat van een groep, die korter werkloos is.

Met andere woorden: iemand die een of twee jaar werkloos is zou wat langer moeten wachten op een werkkring dan de categorie die door dit wetsvoorstel wordt bestreken. Wij hebben dat risico doelbewust aanvaard. Mevrouw Vonhoff noemde cijfers over de periode 1980 tot 1984. Wanneer men langdurig werkloos is, betekent dit dat de kans op doorstroming steeds geringer wordt. Iemand die bij voorbeeld drie jaar werkloos is, heeft een beperkte

kans om in toekomst door te stromen. Als deze groep niet extra gestimuleerd wordt, betekent dit dat zij volgend jaar vier jaar werkloos is. De situatie is dan uitzichtloos.

Wij hebben voor deze groep gekozen en willen daarvoor een prikkel voorstellen. Is dit een wondermiddel? De leden die aan het woord geweest zijn, zeiden 'neen'. Ook de initiatiefnemers zijn zich hiervan bewust. Het gaat om een maatregel die moet passen in een bredere aanpak van de werkloosheid. In de Tweede Kamer heb ik ook al gezegd dat hiermee niet kan worden volstaan. Er moet een integraal beleid worden gevoerd dat gericht is op het stimuleren van de werkgelegenheid. Mijn fractie is het op dat punt eens met de regering daar waar zij met kracht ijvert om maatregelen te treffen die gericht zijn op her- en bijscholing. Wij kunnen hier niet mee volstaan. Het is een aanzet voor een bepaalde groep die een positief effect kan hebben.

Wij zijn ons ervan bewust dat dit effect alleen kan optreden, wanneer de individuele werkgever de bereidheid toont om betrokkene aan te nemen. Wij kunnen wetten maken, maar de werkgever moet bereid zijn om iemand van deze categorie in dienst te nemen. Hier staan tegenover een premievrijstelling, die in feite neerkomt op 19% van het premieplichtige loon, en een begeleiding in scholingssubsidie, maar de werkgever maakt nog altijd de afweging om deze stap te zetten.

Mevrouw Vonhoff plaatste kanttekeningen bij de positieve werking voor vrouwen en meisjes. Ik ben het met haar eens. Om uit te leggen waarom ik een positieve uitwerking van dit voorstel verwacht, moet ik even terug naar het oorspronkelijke wetsontwerp. Daarin stond dat alleen de geregistreerde categorie langdurig werklozen in aanmerking kwam. Om indirecte discriminatie te voorkomen, is de wet bij nota van wijziging veranderd, waardoor de categorie niet geregistreerde langdurig werklozen is opgenomen.

Mevrouw Vonhoff wees er terecht op dat het hierbij veelal om vrouwen gaat, onder meer vanwege het ontmoedigingseffect. Waarom zou je je melden op de arbeidsmarkt? Er is toch geen werk. Wij moesten hiertoe criteria stellen. Tot genoegen van de directeur van het gewestelijk arbeidsbureau moet worden aangetoond dat men naar werk heeft gezocht en dat

men drie jaar werkloos is. Hoe moet dit in de praktijk worden aangetoond? Dat is een probleem.

De directeur van een gewestelijk arbeidsbureau heeft een zekere beleidsvrijheid. Gelukkig wordt in ons recht goede trouw verondersteld. Kwade trouw moet worden bewezen. Wanneer betrokkene kan aantonen dat gepoogd is, werk te vinden, dan zal de directeur van een gewestelijk arbeidsbureau de verklaring afgeven. Met het woord 'positief' heb ik dus de categorie bedoeld die er nu bij is gekomen.

Nu de categorie zelf. De heer Oskamp wijst erop dat het van het bedrijfsleven afhangt om vrouwen die kans te geven. In het wetsontwerp wordt op deze groep ingespeeld, doordat de gemiddelde arbeidsduur gesteld is op 15 uur. Het is een feit dat vooral vrouwen vallen in de categorie 15 tot 30 uur. Het gaat daarbij zeker om vrouwen die werk zoeken.

Ik ben het eigenlijk wel eens met mevrouw Vonhoff dat men zich moet afvragen, of het onderhavige wetsontwerp het juiste en geëigende middel is om iets extra's te doen voor vrouwen en meisjes. De aanleiding voor het opstellen van dit wetsontwerp is ook de kritiek van anderen dat de groep die niet geregistreerd staat, meestal bestaande uit vrouwen en meisjes, vaak buiten de bocht valt. Wij hebben hiermee gepoogd om die groep 'binnen' te halen. In zoverre wordt getracht, eventuele negatieve effecten te verminderen.

Mevrouw Vonhoff vraagt zich ook af, of straks niet voor elke sector een pool wordt gevormd, bij voorbeeld voor winkelpersoneel. Dat is niet de bedoeling, maar misschien kan de staatssecretaris hierover nog iets zeggen. Het gaat namelijk om pools die passen in de structuur en de achtergrond van dit wetsvoorstel. Als men kijkt naar het aantal langdurig werklozen in de bouw, kan men zeggen dat het in die sector om een aantal van ongeveer 20.000 gaat.

De bouw is min of meer de grootste categorie. Niet elke sector kan zich dus maar melden; ook is dan niet het wetsontwerp daarop van toepassing. Bovendien heb ik uitdrukkelijk geantwoord op vragen over de pools, na overleg met de minister, dat op Sociale Zaken en Werkgelegenheid nog wordt gestuurd op de wijze waarop de pool in het wetsontwerp kan worden

ingepast. Daaraan zitten namelijk nog wel wat haken en ogen.

Mevrouw Vonhoff-Luijendijk (VVD): In het wetsontwerp wordt duidelijk onderkend dat er van een verdringingseffect sprake kan zijn. Daartoe zijn voorwaarden geformuleerd. Als een pool, waarin werklozen zijn ondergebracht die langer dan drie jaar werkloos zijn, als het ware wordt uitgeleend aan de werkgevers, hoe kan men dan voorkomen dat daar mensen ontslagen worden? Dat lijkt mij praktisch onmogelijk.

De heer Vermeend (PvdA): Ik begrijp deze vraag. Het wetsontwerp bevat een aantal anti-misbruikbepalingen. Zo is er de termijn van zes maanden. De directeur van het gewestelijk arbeidsbureau laat bijhouden wanneer iemand ontslagen is. Als iemand dus zes maanden daarvoor ontslagen is, geeft die directeur geen verklaring af. Men kan dus niet zo gemakkelijk een werknemer ontslaan om een paar maanden later via de directeur van het gewestelijk arbeidsbureau een vrijgestelde werkloze in dienst te nemen. Om onder andere dat te voorkomen, bevat het wetsontwerp anti-misbruikbepalingen. Die bepalingen zijn overigens nog aangescherpt naar aanleiding van het advies via het tripartiete overleg. Werkgevers- en werknemersorganisaties en overheid hebben het wetsontwerp besproken en een aantal wijzigingen voorgesteld.

Mevrouw Vonhoff heeft de heel aardige uitdrukking gebruikt dat wij over onze eigen schaduw heen zijn gesprongen. Zij doelde daarbij op het politiek interessante gegeven dat bij de PvdA de neiging bestaat om de collectieve lasten in dit land op te jagen.

Mevrouw Vonhoff-Luijendijk (VVD): Dat hebt u uitstekend begrepen.

De heer Vermeend (PvdA): Ik kom een dergelijke indruk wel vaker tegen, ook bij collega's van mevrouw Vonhoff tijdens spreekbeurten in het land. Ik discussieer graag hierover in het land met die collega's. Mijn antwoord is altijd als volgt. In de afgelopen 27 jaar heeft in dit land mijn partij ongeveer zes jaar regeringsverantwoordelijkheid gedragen, van 1973 tot 1977. Kan de huidige hoogte van de collectieve lasten niet meer worden toegeschreven aan de

regeringscoalities die in die periode langdurig het beleid in het land hebben kunnen bepalen dan aan een oppositiepartij die dat slechts zes jaar heeft kunnen doen, overigens te zamen met enkele partijen die nu het CDA vormen? Er is nog nooit een PvdA/VVD-coalitie geweest, dus daarover kan ik het niet hebben.

Ik begrijp de plaagstoten van mevrouw Vonhoff wel, maar ik neem aan dat zij ook kennis heeft genomen van ons verkiezingsprogramma. Wellicht kan zij daaruit concluderen, dat het ook op dat punt niet overeenkomt met haar bezorgdheid dat wij de collectieve lasten willen verhogen. Ik constateer verder met genoegen, dat haar fractie voor het wetsvoorstel zal stemmen. Ik zeg haar dank voor haar gelukwensen aan ons adres met dit initiatief-wetsvoorstel.

Mevrouw Uijterwaal heeft er terecht op gewezen, dat hoe langer de werkloosheid duurt, hoe moeilijker het is om aan de slag te komen. Dat is ook de reden geweest dat wij zijn uitgegaan van de categorie van mensen die drie jaar werkloos zijn. In het oorspronkelijke wetsvoorstel hadden wij gekozen voor een grens van twee jaar. Tegelijkertijd hadden wij daaraan de voorwaarde gekoppeld, dat het moest gaan om laag opgeleide mensen.

Als je nu kijkt naar de mensen die drie jaar werkloos zijn, gaat het veelal om mensen die laag zijn opgeleid. Het gaat echter niet uitsluitend om laag opgeleide mensen. Er zijn ook mensen tussen met een redelijke opleiding, voor wie bij voorbeeld geen werk voor handen is of die verkeerd zijn opgeleid.

De fractie van het CDA staat positief tegenover dit wetsvoorstel. Dat verheugt ons. **Mevrouw Uijterwaal** heeft, evenals mevrouw Vonhoff, gewezen op de kwetsbaarheid van de desbetreffende groep. Zij heeft gezegd dat je natuurlijk voorzichtig moet zijn en dat je geen al te overdreven verwachtingen moet wekken. Ik ben het met haar eens. Wij hebben al gezegd dat het gaat om een grote groep van 200.000 mensen. Stel, in alle optimisme dat je zou komen tot een plaatsing van 40.000 langdurig werklozen. Dat zou dan een gigantisch succes zijn.

Als echter inderdaad mede vanwege deze wet 40.000 mensen een baan kunnen vinden, is het nog altijd zo dat een heel grote groep van mensen door deze wet niet aan het werk is geholpen. Aan het begin van

mijn betoog heb ik al gezegd, dat niet alleen met deze wet kan worden volstaan. Er zal aanvullend beleid, een integraal werkgelegenheidsbeleid gevoerd moeten worden om ook die groep via her-, bij- en omscholing aan het werk te helpen.

Mevrouw Uijterwaal heeft met instemming het initiatief van de gemeente Gorinchem genoemd. Ik begrijp dat zij van mening is, dat dit initiatief navolging verdient. Zij heeft in feite gevraagd of ook andere gemeenten in die richting denken en in hoeverre er contact is geweest met de VNG. Het departement van Sociale Zaken zal in overleg met de VNG zorg dragen voor informatie. Dat kan gebeuren via een informatiefolder. Men kan ook de gemeente hiervoor interesseren in de vorm van het initiatief van Gorinchem.

Het initiatief van Gorinchem heeft overigens navolging gekregen dankzij publikaties. Wij zijn vorige week en ook deze week door een gemeente gevraagd om daar naartoe te komen. Wij zouden daar een toelichting moeten geven op de mogelijkheden van het wetsvoorstel, onder andere in aanwezigheid van organisaties van werkgevers, werknemers en het lokale bedrijfsleven. De desbetreffende gemeente neemt dus met het gewestelijk arbeidsbureau en het bedrijfsleven het initiatief om rond de tafel te gaan zitten en te bezien, hoe men creatief kan inspelen op dit wetsvoorstel.

Ik heb hier bij voorbeeld een folder. Daarin wordt gewag gemaakt van een uniek werkgelegenheidsplan in de gemeente Gendringen, in het district Doetinchem. Daarin wordt een oproep gedaan aan alle werkgevers, bedrijven, ondernemingen en winkeliers in de gemeente Gendringen om op maandag 29 september, om 20.00 uur, in de Smeltkroes, Kerkstraat 9 te Uft aanwezig te zijn, om te bezien in hoeverre de initiatiefnemers een toelichting kunnen geven op dit wetsvoorstel. Dit is overigens niet de enige folder. Het loopt in elk geval als een trein. Ik hoop ook dat het niet hierbij zal blijven, maar dat het een brede navolging zal vinden.

Mevrouw Uijterwaal heeft gevraagd of dit huis op de hoogte zal worden gehouden van de gang van zaken. Ik neem aan dat ik namens de staatssecretaris mag toezeggen dat dit huis op de hoogte zal worden gehouden van de gang van zaken met betrekking tot de effectiviteit; daar gaat het per slot van rekening om. Hoe veel

mensen worden door dit wetsvoorstel geplaatst? Dat is traceerbaar door de afgifte van de verklaring door het gewestelijk arbeidsbureau.

Ik neem aan dat deze Kamer op de hoogte zal worden gehouden van de effectiviteit, van het aantal mensen dat wordt geplaatst en van de regio's en de bedrijven waarin zij worden geplaatst. Dit zal kunnen wanneer de Tweede Kamer op de hoogte zal worden gesteld; dat zal over enkele maanden het geval kunnen zijn. Overigens hebben wij deze gegevens ook nodig, in verband met de bepaling in het wetsvoorstel dat een evaluatie zal plaatsvinden. Aan de sociale partners is toegezegd dat het wetsvoorstel zal worden geëvalueerd, op zijn werking en op zijn effectiviteit.

Dat kan ook betekenen dat het wetsvoorstel zal worden bijgesteld, wanneer mocht blijken dat zich knelpunten voordoen. Het geldt voorlopig voor de periode van 1 oktober 1986 tot 31 december 1987. Met andere woorden: de evaluatie zal in feite al gaan lopen op het moment dat het wetsvoorstel in werking treedt. Men kan dan de gegevens bijhouden. Wanneer de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid – waarschijnlijk eind 1987 – verslag doet aan de Staten-Generaal, kan ook worden bezien in hoeverre dit wetsvoorstel moet worden gehandhaafd dan wel bijgesteld.

Ook mevrouw Uijterwaal dank ik voor haar gelukwens en voor de positieve toonzetting van haar bijdrage.

De heer Oskamp stelde de interessante vraag of dit wetsvoorstel nu kritiek inhoudt op de regering. Is het ingediend vanuit de optiek 'regering, gij doet niets aan de langdurige werkloosheid'? In de memorie van toelichting is uitdrukkelijk door de verschillende fracties uit de Tweede Kamer geschetst dat wij ook de regeringsvoornemens op het gebied van de langdurige werkloosheid toejuichen. Daarvoor spreken wij ook waardering uit.

Wij hebben een idee dat past binnen het kader van het beleid dat nu in gang wordt gezet. Wellicht is dit eenvoudige wetsvoorstel een middel om bij te dragen aan de doelstelling die ook wij, als fractie, hebben. De heer Oskamp heeft het antwoord op zijn eigen vraag ook al gegeven. Dit wetsvoorstel behelst als zodanig geen kritiek op de regering.

De heer Oskamp heeft verder een opmerking gemaakt over 'goedkope

krachten'. Ik denk daar toch iets anders over. Natuurlijk betaalt een werkgever het normale cao-loon aan deze categorie mensen. Men sluit een arbeidscontract voor ten minste twee jaar. Daartegenover staat premievrijstelling en, eventueel, een scholingssubsidie. Men kan er verschillend over denken of dit zal leiden tot 'goedkope krachten'. Omdat bij deze mensen werkervaring ontbreekt, staat daar een premievrijstelling tegenover. Ik hoop dat de heer Oskamp zijn opmerking in deze zin heeft bedoeld.

Verder merkte de heer Oskamp op dat er geen verplichting tot scholing en begeleiding in het wetsvoorstel is opgenomen. Dat is uitdrukkelijk niet de bedoeling geweest. Wij hebben dit uitdrukkelijk opengelaten, omdat ook in de memorie van toelichting staat dat op basis van onderzoek is gebleken dat binnen de doelgroep van dit wetsvoorstel nu eenmaal een grote categorie zit die geen of minder behoefte aan scholing heeft en die dat als zodanig ook formuleert.

Deze categorie wil een baan, wil de handen uit de mouwen steken en wil gewoon aan de slag. Dit blijkt bij voorbeeld ook bij andere projecten, als gezegd wordt dat men wel wat scholing en ervaring kan opdoen, maar dat daar geen baan tegenover staat. Je ziet dan dat de geneigdheid en de bereidheid van betrokkenen om een stuk scholing te vragen en te volgen geringer is, zodra men geen mogelijkheid of geen vooruitzicht heeft op een vaste baan. Hiermee heb ik tevens antwoord gegeven op een desbetreffende vraag vanuit deze Kamer. Ik wijs er daarbij op, dat de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid een zelfde verklaring in de Tweede Kamer heeft gegeven, op basis van onderzoeken.

Bij dit wetsontwerp ligt dit wat anders. Men sluit een contract en de betrokkene heeft een beetje het vooruitzicht dat hij na die twee jaar, wanneer hij redelijk functioneert in het betrokken bedrijf, wellicht in dienst kan blijven. Daarbij is bovendien sprake van een prikkel, omdat de vrijstelling door kan lopen. In deze periode kan betrokkene ervaring opdoen. Voorts gaat het hier om een aantal banen, waarbij wel degelijk een stuk begeleiding en een stuk scholing vereist is, omdat betrokkenen in de desbetreffende baan moeten kunnen functioneren. Voor deze categorie heeft de rijksoverheid het bedrag van f 4000 beschikbaar

gesteld. Dit loopt via de Gewestelijke Arbeidsbureaus. Er moet sprake zijn van een plan dat voldoet aan een beperkt aantal criteria: het moet gaan om training, begeleiding en scholing.

De directeur van het Gewestelijk Arbeidsbureau moet dit beoordelen, waarbij per branche en per bedrijfstak sprake van verschillen kan zijn. Ik verwacht derhalve dat men toch in veel gevallen zal pogen – zelfs bij banen waarbij een geringe scholing nodig is – een soort begeleidingsplan of scholingsplan op te stellen om betrokkenen te integreren in het desbetreffende bedrijf.

De heer Oskamp heeft, evenals mevrouw Vonhoff, gewezen op de positie van vrouwen en meisjes en is het eigenlijk met mevrouw Vonhoff eens. Tegelijkertijd ben ik het met de heer Oskamp eens, als hij aangeeft dat dit wetsontwerp daar natuurlijk niet de oplossing voor kan bieden. Hij zegt dat deze problematiek het wetsvoorstel overstijgt. Hij signaleert – dit is ook aan de overzijde gebeurd – dat er in het parlement in ieder geval steeds meer begrip bestaat voor deze problematische positie van vrouwen op de arbeidsmarkt.

Ook ik moet erkennen – ik heb dit al gezegd in antwoord op mevrouw Vonhoff – dat wij alleen gepoogd hebben om, voor zover er nog negatieve effecten aan ons wetsvoorstel zouden kunnen kleven, deze weg te nemen bij nota van wijziging. Niettemin kan ook bij de evaluatie dit onderdeel worden betrokken. Wij kunnen straks op basis van de verklaringen van de directeurs van de Gewestelijke Arbeidsbureaus zien wie is aangenomen en in welke bedrijfstak men is aangenomen. Ook kunnen we zien welke groep is aangenomen en voor hoeveel uur men is aangenomen. In zoverre kan het bij de evaluatie worden betrokken.

De heer Oskamp heeft er terecht op gewezen, dat niet volstaan kan worden met dit wetsvoorstel. Het moet gaan om een bredere aanpak op het gebied van werkloosheidsbestrijding. Dit vraagt natuurlijk ook om een integrale aanpak van de problematiek van de huidige werkloosheid. Die kun je niet alleen bestrijden met een wetje dat zich richt op een bepaalde categorie.

Wij moeten wel bedenken dat, los van de vraag hoe groot de werkloosheid in dit land werkelijk is – dit staat er even buiten –, de problematiek voor de groep die niet door dit

wetsvoorstel wordt bestreken, blijft bestaan. Hetzelfde geldt voor de groep die, ondanks dit wetje, niet aan de slag komt. Daarvoor zijn inderdaad maatregelen vereist die verder gaan dan dit wetsvoorstel.

Mijnheer de Voorzitter! Ik geloof dat ik hiermede alle afgevaardigden in dit Huis heb beantwoord. Wellicht wil mijn collega Moor nog een aanvullende opmerking maken naar aanleiding van de betogen van de leden van dit Huis.

□

De heer **Moor** (PvdA): Mijnheer de Voorzitter! Ook ik spreek mijn dank uit aan de leden voor de positieve benadering van ons voorstel. Na de uitvoerige beantwoording van mijn collega Vermeend wil ik slechts op een enkel punt verder ingaan.

Mevrouw Vonhoff noemde het voorstel een druppel op een gloeiende plaat, omdat de problematiek van de mensen die langdurig werkloos zijn zes keer zo groot is als de oplossing die de indieners met het voorstel beogen te bereiken. Die opmerking is juist. Hoewel het voorstel geen beperkingen kent voor het aantal deelnemers, is het probleem natuurlijk veel groter dan het middel.

Om die reden moet in dit land veel meer worden gedaan aan de herverdeling van arbeid, aan terugploegregelingen en moeten uitkeringsgelden worden gebruikt om werk te maken. Dat is allemaal waar, maar één ding is in ieder geval heel zeker: de problematiek wordt steeds groter en er moet een begin van een oplossing worden gemaakt. In de rapportage over de arbeidsmarkt 1986 spreekt men de verwachting uit, dat met de doelstelling van het kabinet van 500.000 werklozen in 1990 toch de helft – 250.000 – nog langdurig werkloos is dat wil zeggen meer dan een jaar werkloos. Gezien de ontwikkeling wordt de problematiek van de langdurige werkloosheid almaar groter. Ons voorstel is een begin van de bestrijding daarvan.

De heer Oskamp heeft gevraagd waarom wij het initiatief hebben genomen en of de regering niets aan de problemen doet. Het initiatief is geboren uit de opvatting dat de regering te weinig aan deze problemen doet. In de Tweede Kamer hebben wij vele malen met de regering gesproken over het jobplan, over de betere inrichting ervan – dat wil zeggen dat de mensen niet 2 à 3

maanden tewerkgesteld worden maar voor een veel langduriger periode – over de terugploegregeling, maar het beleid is in de afgelopen jaren steeds meer gericht op de sterken op de arbeidsmarkt.

Steeds meer geld werd geschoven van projecten voor langdurig werklozen naar directere arbeidsbemiddeling, voor mensen met een betere positie op de arbeidsmarkt. Nogmaals, onder de erkenning dat breed in het parlement, onder andere bij de algemene beschouwingen, aandacht aan de problematiek van de langdurig werklozen is besteed, was er wat betreft maatregelen echter weinig nieuws te melden. Dit is zeker het geval voor de oudere leeftijdsgroepen. Het job-plan gold maar voor mensen tot 25 jaar en er was geen enkele regeling om mensen boven de 25 jaar een kans te bieden.

Mevrouw Vonhoff vond het positief dat de PvdA erkent, dat de collectieve lasten in Nederland hoog zijn en dat de bestrijding van de werkloosheid daarmee samenhangt. Naast alles wat collega Vermeend daarover heeft opgemerkt, wil ik toch met nadruk melden dat in alle plannen van de PvdA – zowel in het verkiezingsprogramma als in de jaarlijkse alternatieve plannen – die erkenning is uitgesproken. Bij ons staat ook werk boven inkomen.

Onze plannen over de herverdeling van arbeid zijn veel drastischer dan welk plan van de andere fracties in het parlement ook. Wij hebben daarin behoorlijk wat inkomensoffers gevraagd aan mensen die werk hebben om in te leveren voor de herverdeling van arbeid.

De PvdA is dus zeker niet van mening dat het met die loonkosten best uit de hand kan lopen. Zelfs in ons verkiezingsprogramma staat dat pogingen moeten worden ondernomen om het bruto/nettotraject terug te dringen.

□

Staatssecretaris **De Graaf**: Mijnheer de Voorzitter! Ik meen verplicht te zijn om op twee punten kort in te gaan. Het eerste punt is van meer staatsrechtelijke aard. Het is aangekaart door mevrouw Vonhoff en betreft een zinsnede in de Troonrede. Het tweede punt gaat over de arbeidspools, met name de regionale arbeidspools in de bouw. Ik ben het geheel met mevrouw Vonhoff eens dat wij moeten waken voor staatsrech-

telijke zuiverheid. De woorden die zij in dit verband heeft gesproken over de zinsnede in de troonrede zal ik graag meenemen en overdenken. Ik zal ook intern nog bekijken wat daarvan precies gezegd kan worden. Toch heb ik er behoefte aan om er nu een kleine kanttekening bij te plaatsen. Het ging en gaat geenszins om het onder druk zetten of het negeren van de Eerste Kamer.

De uitspraak van de regering betrof een positieve uitspraak over het wetsvoorstel als zodanig en niet over de wet. Dat kan uiteraard niet, omdat de wet pas tot stand komt na de behandeling van het wetsvoorstel in deze Kamer. Bovendien worden in de troonrede verschillende wetsvoorstellen aangekondigd, waarover de regering haar oordeel geeft. De gang van zaken met betrekking tot initiatief-voorstellen is op dit moment anders dan vroeger. Nog niet zo lang geleden is de regel ingevoerd dat bij behandeling van initiatief-voorstellen in het parlement van de regering wordt gevraagd, daarover een duidelijk oordeel uit te spreken. Bij de behandeling van dit initiatief-voorstel in de Tweede Kamer heb ik in positieve zin gereageerd, na raadpleging van het kabinet. Die procedure wijkt af van de vroegere procedures met betrekking tot de initiatiefvoorstellen. Toen kwam de regering op een wat later tijdstip met haar eindoordeel over de zaak. Misschien heeft dit aspect een rol gespeeld bij de beoordeling van mevrouw Vonhoff. Ik herhaal dat ik het geheel eens ben met haar streven om in dit opzicht staatsrechtelijk zo zuiver mogelijk te handelen. Voorzitter. Ik kom bij de kwestie van de arbeidspools en dan met name de regionale arbeidspools die ontwikkeld zijn op initiatief van de Hout- en Bouwbond FNV. In de stukken is al gesteld dat deze zaak op dit moment op ons departement in studie is. Die studie is nog niet afgerond. Dat kan ook niet, omdat de voorstellen nog niet concreet zijn. Er zijn wel voorstellen door de Hout- en Bouwbond ingediend, maar die moeten nog besproken worden met onder anderen de werkgevers. De definitieve vormgeving is nog niet rond, zodat op dit moment zeker geen definitief oordeel kan worden uitgesproken.

Ik merk op dat de haalbaarheid van deze pools pas realiteitsgehalte heeft, als ook voor de financiering van de leegloop een goede oplossing

is gevonden. Meestal worden pools opgezet om de leegloop gefinancierd te krijgen. Het kan niet zijn dat via de pools waarom het hier gaat de leegloop voor rekening van de collectieve lasten komt. Deze zaak moet zeer realistisch bekeken worden. Dat geldt in feite ook voor de 10%-norm in artikel 5, eerste lid, van het wetsvoorstel. Hoe kan een goede invulling worden gegeven in het kader van pools?

Voorzitter! Ik had er behoefte aan om deze kritische kanttekeningen te plaatsen bij dit onderdeel van het voorstel van de heren Vermeend en Moor.

□

Mevrouw Vonhoff-Luijendijk (VVD): Mijnheer de Voorzitter! Als de indieners mij dat niet kwalijk nemen, ga ik allereerst in op hetgeen de staatssecretaris heeft opgemerkt. Ik vind het prettig van de staatssecretaris te horen dat hij een en ander nog eens zal overwegen. Hij heeft verder ter verdediging gesteld dat er in de Troonrede ook nog andere wetten zijn aangekondigd. In de Troonrede staat onder andere: ik citeer.

‘Het initiatief van enige van uw leden tot vrijstelling van werkgeverspremies bij indienstneming van langdurig werklozen wordt door de regering gesteund.’

Op het moment waarop deze Troonrede werd geschreven, was het initiatiefwetsvoorstel al aangenomen door de Tweede Kamer en lag het bij ons. Dat kon de regering weten. In mijn ogen maakt het toch wel een essentieel verschil of het om een wetsvoorstel gaat de Eerste Kamer in behandeling heeft, of dat de regering in de Troonrede aankondigt dat zij van plan is met wetsvoorstellen te komen. Ik vind het ook nog een riskante zaak dat de regering zich al uitspreekt over een initiatiefwetsvoorstel dat in de Tweede Kamer geamendeerd is en dat nog naar de Raad van State moet. Ik herinner mij een initiatiefwetsvoorstel dat jaren geleden werd ingediend door mevrouw Langendijk-Meijer. Dat wetsvoorstel werd in de Tweede Kamer ook geamendeerd.

De Raad van State zat daarmee met zijn handen in het haar. Ik geloof niet dat dit initiatiefwetsvoorstel ooit tot wet verheven is. Dat voorstel was dan ook volkomen in tegenstelling met bepalingen in de Gemeentewet. Het is mijns inziens staatsrechtelijk

juist dat de regering nog geen uitspraak doet over een wetsvoorstel voordat het beide Kamers der Staten-Generaal is gepasseerd. Ik heb al gezegd dat het mij zeer verheugd dat de staatssecretaris heeft toegezegd dit punt te zullen overwegen in zijn hart. Misschien horen wij daar nog wel iets van.

Wat betreft het initiatiefwetsvoorstel zelf merk ik het volgende op. Ik heb eigenlijk heel weinig gehoord – misschien kwam dat ook door de inbreng van ons drieën – over de verwachting van het creëren van nieuwe arbeidsplaatsen. Toen ik beide indieners zo hoorde spreken, dacht ik: er werd toch ook verwacht dat er nieuwe arbeidsplaatsen gecreëerd zouden worden? In dit verband heb ik nog een vraag ten aanzien van meisjes en vrouwen.

De heer Vermeend heeft gezegd dat de directeur van het arbeidsbureau beleidsruimte heeft. Ik vertaal dit nu even terug naar de situatie van meisjes en vrouwen. Het komt voor dat men niet bij een arbeidsbureau staat ingeschreven, maar ergens 6 uur per week werkt. Men valt dan niet onder de sociale verzekeringen. Komt iemand die dat werk bij voorbeeld drie jaar of langer heeft gedaan zonder ingeschreven te zijn geweest, bij een GAB dan in aanmerking voor de regeling in het kader van dit wetsvoorstel?

Ik vraag dit met name omdat naar mijn mening uitgerekend met dit wetsvoorstel plaatsen gecreëerd kunnen worden voor gezinnen met tweeverdieners. Daarin bestaat een grote behoefte aan huishoudelijke arbeid. Dat wil of kan men echter niet betalen vanwege de hoge premie druk van ± 19%. Ik krijg hierop graag nog een reactie van de indieners van dit wetsvoorstel. Zij spitsen het namelijk helemaal toe op het bedrijfsleven en niet op de horeca, de huishoudelijke diensten etc. waar erg veel vrouwen werkzaam zijn.

□

De heer Vermeend (PvdA): Mijnheer de Voorzitter! Alhoewel mevrouw Vonhoff zich wat haar eerste opmerking betreft richtte tot de staatssecretaris, wil ik in reactie daarop toch wat recht zetten. Zij heeft gezegd dat het wetsvoorstel in de Tweede Kamer nogal is geamendeerd. Ik denk dat hierbij sprake is van een misverstand. Het enige amendement dat hierom-

trent in de Tweede Kamer is ingediend droeg de naam van de heer Linschoten. Dit amendement betrof het terugbrengen van de leeftijd van 25 jaar naar 21 jaar.

Ik heb wel in overleg met de fracties van VVD en CDA, naar aanleiding van het voorlopige verslag en het tripartite overleg, het wetsvoorstel gewijzigd.

Mevrouw Vonhoff heeft verder gewezen op de problematiek van de beleidsvrijheid van de directeur van een gewestelijk arbeidsbureau en op het specifieke knelpunt dat zich kan voordoen wanneer iemand ergens in de huishouding of elders gewerkt zou hebben, zonder dat er premies betaald zijn. Of heb ik dat verkeerd begrepen? U zei namelijk: niet meer dan zes uur gewerkt.

Mevrouw Vonhoff-Luijendijk (VVD): Als men twee halve dagen in de week werkt en niet meer dan zes uur, dan hoeft men geen premies te betalen, als het gaat om het huishoudelijk werk. Mijn vraag was daarom: bij hoeveel uur is men volgens het wetsontwerp werkloos, is dat bij 15 uur? Als iemand voor die tijd duidelijk aantoonbaar, in dit geval in het witte circuit, twee ochtenden heeft gewerkt – wat de directeur van het arbeidsbureau misschien weet – maar nu een baan kan krijgen voor 15 uur, bij voorbeeld in een gezin van tweeverdieners, valt die dan onder de regeling of niet? Dan worden er namelijk nieuwe arbeidsplaatsen gecreëerd.

De heer Vermeend (PvdA): Dat klopt! In de wetstekst staat uitdrukkelijk dat er een toetsing plaatsvindt of men ononderbroken werkloos is geweest. Wanneer is iemand ononderbroken werkloos, bij hoeveel uur? Wij hebben daar geen criteria voor gesteld. Volgens artikel 9 mag de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, ter uitvoering van de regeling, nadere regelen stellen. Met andere woorden: dit punt wordt in feite aan de beleidsvrijheid van de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid overgelaten. Hij kan nadere regelen stellen.

Ik kan mij voorstellen dat de minister op dit punt zal bekijken wat wel en wat niet valt binnen de strekking van de wet. In de wetstekst worden nadrukkelijk de woorden ‘ononderbroken werkloos’ gebruikt. Dat begrip is echter in de wet niet

nader omschreven. In het kader van de uitvoering zal daaraan – ik neem aan dat de minister dat zal doen – inhoud moeten worden gegeven.

Verder heeft mevrouw Vonhoff gezegd dat er weinig verwachtingen ten aanzien van nieuwe arbeidsplaatsen worden uitgesproken. Dat is wellicht niet in mijn betoog gebeurd, dat moet ik toegeven, maar in de memorie van toelichting hebben wij uitvoerig gewezen op onderzoek in het buitenland, waaruit blijkt dat soortgelijke maatregelen, mits eenvoudig van opzet en langlopend, ertoe kunnen leiden dat er nieuwe arbeidsplaatsen worden gecreëerd. Die onderzoeken wijzen uit dat dat kan oplopen tot rond de 30%.

Het verkiezingsprogramma van de VVD gaat ervan uit dat het verdringingseffect maar 50% zal zijn. Dat betekent dat het om 50% nieuwe arbeidsplaatsen zou gaan. Ik zou mij daar, als dat zou kunnen, overigens graag bij aansluiten.

Staatssecretaris **De Graaf**: Mijnheer de Voorzitter! Mevrouw Vonhoff vindt het een riskante zaak dat de regering vroegtijdig een uitspraak doet over dit soort voorstellen. Ik heb haar overigens gewezen op de veranderde gang van zaken bij initiatiefvoorstellen, die de regering verplicht, bij de behandeling daarvan in de Tweede Kamer, een oordeel daarover uit te spreken. Dat heb ik daar ook gedaan, in positieve zin. De regering steunt dit voorstel dus. Ik wilde dit volledigheidshalve nog zeggen. Voor het overige houd ik mijn toezegging gestand, dat ik haar woorden nog eens serieus overwegen en intern zal bespreken.

Mevrouw **Vonhoff-Luijendijk** (VVD): Voorzitter! Ik heb gezegd dat het heel terecht was dat de staatssecretaris in de Tweede Kamer de mening van het Kabinet over dit voorstel heeft gegeven. Misschien is er zelfs wel naar gevraagd. Maar het punt is, dat het volgens ons niet juist is dat het kabinet in de Troonrede een oordeel geeft over een wetsvoorstel dat nog in behandeling is bij de Eerste Kamer. De Staatssecretaris heeft hiervan gezegd dat hij zich nader zal beraden in zijn hart. Hiermee zullen we het voorlopig moeten doen.

Staatssecretaris **De Graaf**: Ik heb deze woorden in mijn oren geknoopt, mijnheer de Voorzitter!

De **Voorzitter**: Dat is een passend einde.

De beraadslaging wordt gesloten.

Het voorstel van wet wordt zonder stemming aangenomen.

Sluiting 14.45 uur.

Lijst van besluiten

De Voorzitter heeft na overleg met College van Senioren besloten om:

a. het voorbereidend onderzoek door de vaste commissie voor Onderwijs van het volgende wetsvoorstel te doen plaatsvinden op 30 september 1986 en de openbare behandeling op 25 november 1986:

Wijziging van de Wet op het voortgezet onderwijs met betrekking tot het onderwijs in de taal van het land van oorsprong aan leerlingen met een niet-Nederlandse culturele achtergrond (18961);

b. het voorbereidend onderzoek door de vaste commissie voor Economische Zaken van het volgende wetsvoorstel te doen plaatsvinden op 7 oktober 1986:

Wijziging van de Waarborgwet 1950 (Waarborgwet 1986) (19372);

c. de openbare behandeling van de volgende wetsvoorstellen te doen plaatsvinden op 21 oktober 1986:

Wijziging van de Drank- en Horecawet (Stb. 1964, 386) (19419);
Wijziging van de Prijzenwet (19374);

d. het voorbereidend onderzoek door de vaste commissie voor Onderwijs van het volgende wetsvoorstel te doen plaatsvinden op 21 oktober 1986 en de openbare behandeling op 9 december 1986:

Regeling van de onderwijsverzorging (Wet op de onderwijsverzorging) (18770);

e. de openbare behandeling van het volgende wetsvoorstel te doen plaatsvinden op 28 oktober 1986:

Herziening van de bepalingen van het Wetboek van Strafrecht, het Wetboek van Strafvordering, de Beginselenwet gevangeniswezen en enkele andere wetten omtrent de

maatregel van terbeschikkingstelling en enige andere onderwerpen die met de berechting van geestelijk gestoorde delinquenten samenhangen (11932);

f. het voorbereidend onderzoek door de vaste commissie voor Onderwijs van het volgende wetsvoorstel te doen plaatsvinden op 28 oktober 1986:

Uitstel van de invoeringswet Kaderwet Volwasseneneducatie (19294).

Lijst van ingekomen stukken met de door de Voorzitter ter zake gedane voorstellen:

1°. de volgende door de Tweede Kamer der Staten-Generaal aangenomen voorstellen van (rijks)wet:
Wijziging van de Financiële-Verhoudingswet 1984 (introductie woonruimten (19069);
Wijziging van de Financiële-Verhoudingswet 1984 en de gemeentewet (voorkoming dubbele bepalingen) (19094);
Wijziging van de Wet op de Zeevaart-diploma's 1935, Stb. 456 (19104);
Wijziging van de Rijksoctrooiwet (19131, R 1295);
Uitstel van de invoeringswet Kaderwet Volwasseneneducatie (19294);
Wijziging van de Waarborgwet 1950 (Waarborgwet 1986) (19372);
Machtiging tot deelneming door Nederland in de Speciale Verhoging van het Aandelenkapitaal van de Aziatische Ontwikkelingsbank (19397);
Wijziging van artikel 1811 van het Burgerlijk Wetboek (19490);
Verlaging en wijziging van de vermogensaftrek alsmede afschaffing van de voorraadafrek in de inkomstenbelasting en de vennootschapsbelasting (19559);
Wijziging van de Wet op de omzetbelasting 1968 (verhoging van de tarieven) (19562);
Verlenging van de tijdelijke regeling met betrekking tot de provinciale opcenten op de motorrijtuigenbelasting (19581);

Deze voorstellen van (rijks)wet zullen worden gesteld in handen van de desbetreffende commissies.

2°. de volgende regeringsmissives:
een, van de minister van Verkeer en Waterstaat, ten geleide van het door de N.V. Nederlandse Spoorwegen uitgebrachte rapport over de Resultatensplitsing 1984;

een, van de staatssecretaris van Economische Zaken, ten geleide van de «Enquête bedrijfsterrainen 1986»;

een, van de ministers van Justitie en Binnenlandse Zaken, ten geleide van beleidsvoorstellen op het onderdeel Politie voor het begrotingsjaar 1987;

een, van de minister van Justitie, ten geleide van de beschikking tot instelling van een commissie tot invoering van de boeken 3, 5 en 6 van het nieuwe Burgerlijk Wetboek;

een, van de staatssecretaris van Binnenlandse Zaken, ten geleide van een circulaire over uitkeringen Provinciefonds en Provinciale belastingen;

een, van de minister van Binnenlandse Zaken, ten geleide van het Actieprogramma Minderhedenbeleid 1987;

een, van de minister van Binnenlandse Zaken, ten geleide van het Decentralisatie-overzicht 1986;

een, van de minister van Onderwijs en Wetenschappen, ten geleide van het ontwerp voorlopig HBO-plan 1987-1990;

een, van de minister van Onderwijs en Wetenschappen, ten geleide van het Wetenschapsbudget 1987;

een, van de minister van Onderwijs en Wetenschappen, ten geleide van jaarrekening en accountantsrapport 1987 van het Academisch Ziekenhuis Rotterdam;

een, van de minister van Onderwijs en Wetenschappen, ten geleide van alsvoren over 1983;

een, van de minister van Onderwijs en Wetenschappen, ten geleide van alsvoren over 1984;

een, van de minister van Onderwijs en Wetenschappen, ten geleide van het verslag van de staat van het onderwijs over 1985;

een, van de minister van Onderwijs en Wetenschappen, ten geleide van een beschikking, houdende de benoeming van de leden van de Stuurgroep van de Nederlandse organisatie voor Technologie Aspectenonderzoek;

een, van de minister van Financiën, ten geleide van de Staatsbalans per 31 december 1985;

een, van de minister van Financiën, ten geleide van het Verslag omtrent de toestand van het Nederlandse Muntwezen over 1985;

een, van de minister van Financiën, ten geleide van een overzicht van de Nederlandse betalingsbalans in het tweede kwartaal van 1986;

een, van de minister van Verkeer en Waterstaat, betreffende de aanleg van de Markerwaard;

een, van de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, ten geleide van de rapportage Arbeidsmarkt 1986;

een, van de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, ten geleide van het rapport van de Loontechnische Dienst: «naleving van de Wet minimumloon en minimumvakantiebijslag in detailhandelsbedrijven met minder dan 10 medewerkers»;

een, van de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, ten geleide van 3 rapporten van de Loontechnische Dienst betreffende onderzoeken naar de naleving van de Wet minimumloon en minimumvakantiebijslag;

een, van de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, ten geleide van een brief inzake statistieke tewerkstelling erkende gewetensbezwaarden militaire dienst;

een, van de minister van Buitenlandse Zaken, ter voldoening aan het terzake bepaalde in de Grondwet en ten geleide van in 1985 te Bogota tot stand genomen Administratieve Akkoorden ter uitvoering van de Overeenkomst inzake technische samenwerking (Trb. 1986, 90);

een, van de minister van Financiën, ten geleide van een overzicht van de deelnemingen van de Staat in Nederlandse ondernemingen ultimo 1985 met de resultaten en winstuitkeringen over 1984 en 1985 en met toelichting;

een, van de staatssecretaris van Financiën, ten geleide van een circulaire betreffende uitkeringen uit het Gemeentefonds 1986 en 1987;

een, van de staatssecretaris van Binnenlandse Zaken, ten geleide van het verslag van de sanering van specifieke uitkeringen 1986;

De Voorzitter stelt voor, deze missives voor kennisgeving aan te nemen. De bijlagen zijn nedergelegd ter griffie ter inzage voor de leden.

3°. de volgende missives van de minister van Buitenlandse Zaken:

een, ter voldoening aan het terzake bepaalde in de Grondwet en het Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden, en ten geleide van de op 27 juli 1984 te Hamburg tot stand gekomen akten (Trb. 1986, 24), alsmede een toelichtende nota bij deze Overeenkomsten;

een, ter voldoening aan het terzake bepaalde in de Grondwet en het Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden, en ten geleide van het op 10 mei 1984 te Montreal tot stand gekomen Protocol tot invoeging van artikel 3bis in het Verdrag inzake de Internationale Burgerluchtvaart (Trb. 1984, 105), alsmede een toelichtende nota bij dit Protocol;

Deze missives zijn inmiddels gedrukt en aan de leden toegezonden. De tractatenbladen zijn nedergelegd ter griffie ter inzage voor de leden.

4°. de volgende gemeenschappelijke beschikkingen:

een, van de Voorzitters van de beide Kamers der Staten-Generaal, houdende aanwijzing van mevrouw Van der Werf-Terpstra en de heren Van der Werff, Tummers, Stoffelen, Van den Bergh, Aarts en De Kwaadsteniet tot vertegenwoordigers in de Parlementaire Vergadering van de Raad van Europa, en van mevrouw Herfkens en de heren Eijssink, Van Tets, Worrell, Van der Sanden, Eisma en De Beer tot plaatsvervangende vertegenwoordigers in voornoemde vergadering;

een, van alsvoren, houdende aanwijzing van mevrouw Herfkens tot plaatsvervangend vertegenwoordiger in de Parlementaire Vergadering van de Raad van Europa;

De Voorzitter stelt voor, deze beschikkingen voor kennisgeving aan te nemen.

5°. de volgende missives:

een, van de Raad van Bestuur Stichting Voorlichtingscentrum Binnenhof, ten geleide van het jaarverslag 1986;

een, van de algemeen secretaris van het Koninklijk Nederlands Ondernemersverbond, ten geleide van de samenvatting van de resultaten van een panelonderzoek Midden- en Kleinbedrijf, uitgevoerd door het Nipo;

een, van het Hoofd Pers en Public Relations van de Algemene Omroepvereniging AVRO, ten geleide van de jaarrede 1986 van de voorzitter;

een, van het dagelijks bestuur van het Havenschap Delfzijl, ten geleide van notulen van vergaderingen van de raad van bestuur;

een, van de Sociale Verzekeringsraad, ten geleide van het advies 'Premieheffing over uitkeringen';

De Voorzitter stelt voor, deze missives voor kennisgeving aan te nemen. De bijlagen zijn nedergelegd ter griffie ter inzage voor de leden.

6. de volgende geschriften:
een, van L. Notten te IJtervoort, betreffende het maken van ambtelijke dienststreizen;

Dit geschrift wordt van belang geacht voor de leden en plv. leden van de vaste commissie voor Algemene Zaken en Huis der Koningin.

een, van J. Th. Terhorst te Zevenaar, ten geleide van stukken houdende klachten over het rechtswezen;

Dit geschrift wordt van belang geacht voor de leden en plv. leden van de vaste commissie voor Justitie.

een, van bestuur en medezeggenschapsraad van de Thriantaschool te Emmen, betreffende het wetsvoorstel Regeling van de onderwijsverzorging (18770);

een, van de Ouderraad Pastoor van Arsschool te Heerlen, betreffende alsvoren;

een, van (handtekening onleesbaar) te Nijmegen, betreffende het onderwijs aan 4-jarigen;

Deze geschriften worden van belang geacht voor de leden en plv. leden van de vaste commissie voor Onderwijs.

een, van L.P. Dorenbos te Nijkerk, ten geleide van een door de Stichting 'Schreeuw om Leven' opgestelde 'Troonrede voor het Leven' en van een exemplaar van het orgaan van de stichting;

Dit geschrift wordt van belang geacht voor de leden en plv. leden van de vaste commissie voor Welzijn en Volksgezondheid.

betreffende de accijnsverhoging op benzine, dieselolie en huisbrandolie zijn geschriften binnengekomen van:

- W. H. Collet te Kotten;
- A. R. A. Steegh te Venlo;
- M. G. Bagchus te Glane;
- P. Kaal te Beek;
- J. F. Houtink te Kotten;
- B. P. Weghorst te Enschede;

Deze geschriften worden van belang geacht voor de leden en plv. leden van de vaste commissie voor Financiën.

een, van de zaakgelastigde van de Ambassade van de Republiek Suriname, ten geleide van een verklaring van de Surinaamse regering ten aanzien van de ontwikkelingen in Suriname;

een, van de directeur van Moluccan People's Mission te Assen, ten geleide van een geschrift 'An Appeal to the International Community Against Denationalisation of The Moluccas';

een, van het college van burgemeester en wethouders van Spijkenisse, ten geleide van een door de gemeenteraad aanvaarde motie tot een economische boycot en andere sancties tegen Zuid-Afrika;

een, van de ambassade van de Republiek Irak, ten geleide van stukken betreffende oorlogshandelingen van de Islamitische Republiek Iran;

Deze geschriften worden van belang geacht voor de leden en plv. leden van de vaste commissie voor Buitenlandse Zaken.

een, van de heer R. A. Töller te Kampen, betreffende de houding van Justitie en Politie bij verkeersovertreddingen;

Dit geschrift wordt van belang geacht voor de leden en plv. leden van de vaste commissie voor Justitie.

een, van R. W. Oosterwijk te Warnsveld, betreffende het wetsvoorstel Gemeentelijke herindeling Vorden, Warnsveld en Zutphen (19599);

een, van de voorzitter van de Werkgroep 'Dodewaard Blijft Zelfstandig', betreffende het wetsvoorstel Gemeentelijke herindeling van de Midden-Betuwe (19138);

een, van het college van burgemeester en wethouders van Valburg, ten geleide van een door de gemeenteraad aangenomen motie betreffende alsvoren;

Deze geschriften worden van belang geacht voor de leden en plv. leden van de vaste commissie voor Binnenlandse Zaken en de Hoge Colleges van Staat.

een, van het college van burgemeester en wethouders van Dordrecht, ten geleide van een door de gemeenteraad aangenomen motie betreffende toelating van vierjarigen tot de basisschool;

een, van de voorzitter van het Directeurenberaad St. Willibrordusstichting Augustinusstichting te Schiedam, betreffende bezuinigingen in het regulier en speciaal onderwijs;

een, van de Vereniging van schoolbesturen voor Katholiek Basis- en Speciaal Onderwijs, afdeling Midden Limburg, houdende bezwaren tegen bezuinigingsmaatregelen in het onderwijs;

een, van de directeur van de G. J. van der Ploegschool te Hoogeveen, ten geleide van een brief van het bestuur van de Vereniging van Christelijke Scholen voor speciaal- en voortgezet speciaal onderwijs te Hoogeveen en omstreken betreffende het wetsvoorstel Regeling van de onderwijsverzorging (Wet op de onderwijsverzorging) (18770);

Deze geschriften worden van belang geacht voor de leden en plv. leden van de vaste commissie voor Onderwijs.

een, van de Algemeen Secretaris van het Christelijk Nationaal Vakverbond, ten geleide van het commentaar op de Rijksbegroting 1987;

een, van A. van de Ruit te Zwijndrecht, betreffende de Invoeringswet stelselherziening (19383);

Deze geschriften worden van belang geacht voor de leden en plv. leden van de vaste commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid.

een, van het college van burgemeester en wethouders van Gemert, betreffende bezuinigingen op het sociaal- en cultureel werk;

een, van de gemeenteraad van Groenlo, betreffende alsvoren;

Deze geschriften worden van belang geacht voor de leden en plv. leden van de vaste commissie voor Cultuur.

betreffende de accijnsverhoging op benzine, dieselolie en huisbrandolie zijn geschriften binnengekomen van:

- B. P. Weghorst te Enschede;
- A. J. Wikkerink te Aalten;
- P. Gielen te Tegelen;
- W. A. L. Knaape te Amsterdam.

Deze geschriften worden van belang geacht voor de leden en plv. leden van de vaste commissie voor Financiën.

De Voorzitter stelt voor, deze geschriften voor kennisgeving aan te nemen.

Noot 1 (blz. 7)

Lijst van aanhangige verzoekschriften waaromtrent de Eerste Kamer in het vergaderjaar 1985—1986 nog geen beslissing heeft genomen

Naam van de inzender	Onderwerp van het adres	Nr. adres naar volgorde van inzending	Ingekomen
H. Duijts e.a.	opheffing van de B.B.	8408/218 (vergaderjaar: 1983—1984)	02-08-1984
Mevr. Z. Celik	verblijfsvergunning	8509/229 (vergaderjaar: 1984—1985)	04-09-1985
G. Rotgans	vergunning voor hervatting beroepsvisserij	8605/244 (vergaderjaar: 1985—1986)	21-05-1986
L. Schuller	stemrecht	8606/245	06-06-1986
W. Bos	belastingen	8606/246	01-07-1986
T. Karakhalil	verblijfsvergunning	8607/247	23-07-1986
C. Van Luipen	motorrijtuigenbelasting	8607/248	31-07-1986

